

Sammanfattning

Frågan huruvida en tvist om avskedande på statens område ska prövas enligt arbetstvistlagen måste avgöras genom det sätt som käranden utformar sin talan. Om käranden gör gällande att ett visst beslut eller agerande från arbetsgivarens sida innefattar ett beslut om avskedande ska talan i princip prövas enligt arbetstvistlagen. På samma sätt bör frågan bedömas om det för att kunna avgöra den frågan krävs ett ställningstagande i frågan om det över huvud taget föreläggat något anställningsförhållande som arbetstagaren kan ha blivit skiljd från.

Postadress
Box 2018
103 11 STOCKHOLM
Besöksadress
Stora Nygatan 2 A och B

Telefon
08-617 66 00
Telefax
08-617 66 15
kansliet@arbetsdomstolen.se
www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid
Måndag-fredag
09.00-12.00
13.00-15.00

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2012-12-05
StockholmBeslut nr 81/12
Mål nr A 24/12**KÄRANDE**

Saco-S genom Sveriges universitetslärarförbund, Box 1227,
111 82 Stockholm

Ombud: förbundsjuristen Carl Falck, samma adress

SVARANDE

Staten genom Högskolan i Skövde, Box 408, 541 28 Skövde

Ombud: advokaten Gustaf Dyrssen och jur. kand. Christian Olofsson,
MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Box 7009, 103 86 Stockholm

SAKEN

ogiltigförklaring av avskedande m.m.; nu fråga om avvissning

Bakgrund och yrkanden

Mellan staten och Saco-S/Sveriges universitetslärarförbund (förbundet) gäller regelmässigt kollektivavtal, bl.a. ramavtal om löner för arbetstagare inom det statliga avtalsområdet, RALS. Z.M., som är medlem i förbundet, erhöll år 2009 en anställning som universitetslektor i företagsekonomi med inriktning mot redovisning vid Högskolan i Skövde (högskolan) med placering på institutionen för teknik och samhälle. Anställningen gällde från och med den 1 juli 2009 och tills vidare, dock längst till och med den 30 juni 2010. Anställningen förlängdes därefter som längst till och med den 19 juni 2011.

I det följande hänvisas till högskoleförordningen (1993:100) i dess lydelse före den 1 januari 2011.

Den ovan nämnde tidsbegränsningen hade sin grund i regleringen i 4 kap. 30 § 5 högskoleförordningen. Där anges att en lektor ska anställas tills vidare, dock längst ett år, om han eller hon inte uppfyller vissa av behörighetskraven i samma förordning samt att anställningen får förnyas, dock längst ett år. Vidare anges att om lektorn förvärvar behörighet under anställningstiden, ska anställningen på begäran av lektorn övergå i en anställning tills vidare. Av 4 kap. 28 § fjärde stycket samma förordning ska en sådan begäran om tillsvidareanställning avslås genom ett särskilt beslut, om rektorn finner att lektorn inte uppfyller kraven för att kunna anställas tills vidare. Enligt 12 kap. 2 § 4 högskoleförordningen överklagas ett sådant avslagsbeslut till Överklagandenämnden för högskolan.

Den 7 juni 2011 begärde Z.M. att han skulle få en tillsvidareanställning. Högskolan, genom prefekten och proprefekten, informerade Z.M. via e-post den 14 juni 2011 om att han inte uppfyllde kraven för en

tillsvidareanställning och att det tidigare besked som han fått om att hans anställning inte kunde förlängas kvarstod. Den 16 juni 2011 överlämnade Z.M. ett intyg till högskolan varav framgick att han examinerats i fyra kurser i högskolepedagogik med godkänt i slutbetyg. Högskolan ifrågasatte intyget och gjorde bedömningen att Z.M. inte uppfyllde behörighetskraven och därför inte hade rätt till en tillsvidareanställning.

Tvist har uppstått mellan parterna med anledning av högskolans agerande. Förbundet har bl.a. gjort gällande att Z.M. blivit tillsvidareanställd och därefter avskedad från den anställningen. Staten har i denna del hävdad att Z.M. inte erhållit någon tillsvidareanställning och att han därmed inte heller avskedats.

Förbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen mot staten och yrkat bland annat att Arbetsdomstolen ska ogiltigförklara uppsägningen alternativt avskedandet av Z.M.

Staten har i första hand yrkat att förbundets talan ska avvisas då Arbetsdomstolen inte är behörig att pröva tvisten enligt 1 kap. 2 § tredje stycket arbetsvistlagen och i andra hand bestritt bifall till förbundets talan.

Förbundet har bestritt statens avvisningsyrkande.

Frågan om avvisning har avgjorts efter föredragning.

Parterna har i avvisningsfrågan anfört i huvudsak följande.

Staten

En anställning som tidsbegränsats med stöd av 4 kap. 30 § 5 högskoleförordningen övergår inte automatiskt till en tillsvidareanställning. En övergång till en tillsvidareanställning förutsätter högskolans prövning av lärarens behörighet och högskolans därpå följande beslut om att anställningen ska övergå till en tillsvidareanställning. Om högskolan inte fattar något beslut om övergång till tillsvidareanställning upphör anställningen vid tidsbegränsningens utgång.

Såvitt avsåg Z.M. bedömde högskolan att han inte uppfyllde kraven på högskolepedagogisk utbildning. Högskolan meddelade Z.M. därför, enligt 4 kap. 28 § fjärde stycket högskoleförordningen, att hans begäran avslagits. Beslutet fattades av prefekten och proprefekten, som delegerats rätten att fatta sådana beslut av rektorn. Beslutet uppfyllde de krav som finns i 21 § förvaltningslagen för hur ett beslut ska meddelas. Det faktum att beslutet saknade fullföljd hänvisning påverkade inte beslutets giltighet.

Högskolan har alltså fattat ett beslut att inte låta Z.M:s anställning övergå i en tillsvidareanställning. Ett sådant beslut kan enligt 12 kap. 2 § första stycket 4 högskoleförordningen överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Enligt 1 kap. 2 § tredje stycket arbetsvistlagen ska arbetsvistlagen inte tillämpas på mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare

med offentlig ställning när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas hos regeringen, förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet. Eftersom högskolans avslagsbeslut enligt högskoleförordningen ska överklagas till Överklagandenämnden för högskolan ska förbundets talan i Arbetsdomstolen alltså avvisas.

Förbundet har visserligen valt att formulera sin talan som en ogiltighetstalan enligt anställningsskyddslagen och talan bygger på påståendet att Z.M:s anställning automatiskt övergått till en tillsvidareanställning. Den fråga som förbundet vill få prövad är dock om Z.M:s haft rätt att få en tillsvidareanställning enligt 4 kap. 30 § 5 högskoleförordningen. Den frågan ska prövas av Överklagandenämnden för högskolan.

Förbundet

Av 4 kap. 30 § 5 högskoleförordningen framgår att en tidsbegränsad anställning som lektor övergår i en tillsvidareanställning om lektorn begär det och under anställningstiden förvärvar aktuell behörighet. Högskolan behöver alltså inte fatta ett beslut i frågan, utan anställningen övergår automatiskt till en tillsvidareanställning så snart arbetstagaren begär det samt styrker sin behörighet.

Z.M. begärde den 7 juni 2011 att han skulle få en tillsvidareanställning och uppvisade den 16 juni 2011 ett intyg till stöd för att han uppfyllde kraven på högskolepedagogisk utbildning. Det innebär att hans anställning automatiskt övergick till en tillsvidareanställning.

För det fall Arbetsdomstolen finner att en övergång till en tillsvidareanställning enligt högskoleförordningen förutsätter att det meddelas ett beslut därom görs följande gällande. Av 4 kap. 28 § fjärde stycket högskoleförordningen framgår att det är rektor som ska fatta ett särskilt beslut om att avslå en begäran om att bli tillsvidareanställd enligt 4 kap. 30 § 5 högskoleförordningen. Möjligheten att fatta ett sådant beslut kan delegeras till annan på högskolan. Någon sådan delegation har inte skett och därmed är prefektens beslut att avslå Z.M:s begäran inte giltigt.

För det fall Arbetsdomstolen finner att rektor har delegerat rätten att fatta sådana beslut till prefekten görs det gällande att det meddelande som prefekten lämnade till Z.M. via e-post inte uppfyller kraven i 4 kap. 28 § fjärde stycket högskoleförordningen. Där anges att en begäran om tillsvidareanställning ska avslås genom ett särskilt beslut. För att det ska anses vara ett särskilt beslut måste det åtminstone kunna uppfattas som ett beslut. Detta kan ske genom att beslutet rubriceras som beslut samt att det av handlingen framgår vem som har fattat beslutet. Ett e-postmeddelande med upplysningen ”De två möten i april då vi informerade Dig om att vi inte kunde förlänga din anställning kvarstår således”, uppfyller inte dessa krav. Det innebär sammanfattningsvis att det meddelande som Z.M. har fått inte utgör något beslut.

I avsaknad av ett beslut från högskolans sida har Z.M:s anställning övergått till en tillsvidareanställning. I vart fall finns det inget beslut att överklaga till Överklagandenämnden för högskolan. Därmed kan 1 kap. 2 § tredje stycket arbetstvistlagen inte tillämpas.

När Z.M. från och med den 20 juni 2011 blev hindrad att utföra fortsatt arbete måste det betraktas som att han blev uppsagd alternativt avskedad från en tillsvidareanställning. Den enda möjligheten för Z.M. att få detta rättsligt prövat är genom att föra en ogiltighetstalan i domstol.

Skäl

Anställningsskyddslagen gäller enligt 1 § arbetstagare i såväl allmän som enskild tjänst. Reglerna i anställningsskyddslagen om avskedande och uppsägning är tillämpliga även på arbetstagare anställda hos staten i den utsträckning det inte finns avvikande regler i lagen om offentlig anställning. Tvister om avskedande och uppsägning handläggs även på statens område enligt arbetstvistlagen. Enligt 1 kap. 2 § tredje stycket arbetstvistlagen ska lagen emellertid inte tillämpas på mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas hos regeringen, förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet.

Staten har gjort gällande att förbundets ogiltighets- och skadeståndstalan enligt anställningsskyddslagen ska avvisas eftersom tvisten egentligen rör frågan om det var rätt av högskolan att neka Z.M. en tillsvidareanställning och då ett sådant beslut ska överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Förbundet har bestritt avvisningsyrkandet och gjort gällande att Z.M:s anställning automatiskt övergått till en tillsvidareanställning, vilket innebär att högskolans därpå följande agerande inneburit ett avskedande alternativt en uppsägning. I andra hand har förbundet gjort gällande att högskolan inte fattat något avslagsbeslut alternativt, om det fattats ett sådant beslut, att beslutet är ogiltigt och att det därmed inte funnits något beslut att överklaga. Därmed kan, enligt förbundets mening, regleringen i 1 kap. 2 § tredje stycket arbetstvistlagen inte tillämpas.

Frågan huruvida en tvist om avskedande alternativt uppsägning ska prövas enligt arbetstvistlagen måste avgöras genom det sätt som kåranden utformar sin talan. Om kåranden gör gällande att ett visst beslut eller agerande från arbetsgivarens sida innefattar ett beslut om avskedande eller uppsägning ska talan i princip prövas enligt arbetstvistlagen (se t.ex. AD 1978 nr 74). På samma sätt bör frågan bedömas om det, för att kunna avgöra den frågan, krävs ett ställningstagande i frågan om det över huvud taget förelegat något anställningsförhållande som arbetstagaren kan ha blivit skild från. I enlighet härmed är Arbetsdomstolen behörig att pröva den talan som förbundet för i målet.

Ett led i denna prövning är att ta ställning till om högskoleförordningens reglering över huvud taget möjliggör automatisk övergång av anställningen till en tillsvidareanställning. Om så inte är fallet kommer frågan huruvida Z.M. uppfyller kraven på högskolepedagogisk kompetens över huvud taget inte upp till prövning. Om Arbetsdomstolen däremot finner att högskoleförordningens reglering är sådan att det är möjligt med en automatisk övergång av anställning har Arbetsdomstolen att pröva om förutsättningar för en sådan är uppfyllda. Däremot är Arbetsdomstolen inte behörig att pröva om det var rätt av högskolan att neka Z.M. en tillsvidareanställning. Den prövningen är förbehållen Överklagandenämnden för högskolan.

Det nu sagda innebär att förbundets talan inte ska avvisas av Arbetsdomstolen.

Arbetsdomstolens ställningstagande

Arbetsdomstolen avslår Statens genom Högskolan i Skövde yrkande om avvisning.

Ledamöter: Karin Renman, Anders Hagman och Margareta Zandén.
Enhälligt.

Sekreterare: Malin Broman Lindfors